

FÖRELÄSNING 3

FRITS GÅVERTSSON
FILOSOFISKA INSTITUTIONEN, LUNDS UNIVERSITET
Rum 312 Kungshuset, Lundagård, 222 22 Lund, SWEDEN
e-mail: frits.gavertsson@fil.lu.se • tel:+46768482707
Praktisk filosofi vt-14 • FPRA11:2 (Kritiskt tänkande i värdefrågor)

Två huvudstrategier för att bedöma argument

- (1) *Felslutsansatsen* (eng. *Fallacies approach*): Utgår från en lista på möjliga felslut och letar efter dem, begås något eller några sådana felslut i argumentationen så är det ett dåligt argument.
- (2) *Kriterieansatsen* (eng. *Criteria approach*): utgår från en lista på kriterier som bra argument skall uppfylla, är de uppfyllda har vi att göra med ett bra argument.

Ett bra argument skall uppfylla tre kriterier:

- (1) *Acceptabla premisser*: det är rimligt att acceptera premisserna.
- (2) *Relevanta premisser*: Premisserna har med slutsatsen att göra.
- (3) *Adekvata premisser*: Premisserna räcker för att etablera slutsatsen.
(3) Handlar om premismängden som helhet, (1) & (2) om premisserna individuellt. (2) & (3) är relaterade: relevans är ett *nödvändigt villkor* för adekvans.

Dessa typer av listor är inte orelaterade, men man kan välja att i huvudsak fokusera på antingen (1) eller (2). (Hughes fokuserar i huvudsak på (2).)

Sju steg i att utvärdera argument

- (1) *Identifiera huvudslutsatsen*. Etablerandet av denna är själva målet med argumentationen.
- (2) *Identifiera premisserna*. Dessa är tänkta att göra arbetet i argumentet.
- (3) *Identifiera argumentets struktur*. Hur skall detta arbete gå till.
- (4) *Avgör om premisserna är godtagbara*. Har vi skäl att tro på premisserna?
- (5) *Avgör om premisserna är relevanta*. Har premisserna med saken att göra? Träffar de målet?
- (6) *Avgör om premisserna är adekvata*. Hur väl träffar de målet? (om (5) är uppfyllt, det vill säga)
- (7) *Försök hitta motargument*. Vad finns det för skäl till att tro något annat (motsatsen?).

NOTERA: Stegen ovan måste inte göras i ordning. Ibland måste ordningen (1), (2), (3) kastas om, t.ex. om vi har att göra med implicita premisser.

NOTERA: (7) har i sig inte med själva argumentet att göra men utgör ändå en central del av utvärderandet.

Tre sanningsteorier

Korrespondensteorin: Ett påstående är sant om det finns ett motsvarande (korresponderande) faktum i världen. Sanna påståenden görs sanna av hur världen ser ut

Koherensteorin: Enligt koherensteorin är en övertygelse sann om och endast om den tillhör ett koherent system av övertygelser.

Pragmatism: ett påstående är sant om det *fungerar väl* som utgångspunkt för vad vi gör eller om det är vad som verkar mest troligt när vi undersökt alla möjligheter. (Vissa Pragmatiker menar att det är bättre att prata om vad som är rimligt eller orimligt att påstå snarare än vad som är sant eller falskt.)

Typer av sanningsanspråk

- (1) *Empiriska*: påståenden som vi (åtminstone i princip) kan kontrollera gentemot världens konstitution.
 - (a) *Partikulära*: uttalar sig om enskilda ting.
 - (b) *Generella*: uttalar sig om klasser av ting. (Två varianter: *statistiska* (uttalar sig om en delmängd av klassen), eller *universella* (uttalar sig om alla medlemmar av klassen)).
- (2) *Icke-empiriska*: påståenden som inte på ett avgörande sätt kan bedömas empiriskt.
 - (a) *Analytiska*: sanna i kraft av beståndsdelarnas innebörd.
 - (b) *Värderande*: Allt man kan visa empiriskt är vad folk tycker är värdefullt, inte vad som *de facto* är det.
 - (c) *Grundläggande metafysiska påståenden*: t.ex. De sanningsteorier vi diskuterade tidigare, eller Guds existens.

Även om det är så att *icke-empiriska påståenden* inte på ett avgörande sätt kan bedömas empiriskt så är det fortfarande så att man kan utvärdera dessa:

- (a) Man kan ställa krav på *intern konsistens* och *koherens*.
- (b) Icke-empiriska påståenden kan backas upp med empiri genom att de stämmer mer eller mindre överens med empiriska data.
- (c) Man kan utvärdera de rättfärdigande skäl som ges till stöd för icke-empiriska påståenden.

Vanliga felslut gällande adekvans

- (1) *Question-begging*: Att förutsätta vad som skall bevisas. Premissernas sanning är beroende av slutsatsens sanning.
- (2) *Inkonsistens*: Premisserna motsäger varandra, eller drar åt olika håll. Detta kan ofta lösas genom att ge upp någon av premisserna.
- (3) *Utnyttjande av tvetydighet/ekvivokation*: Ett uttryck eller en premiss kan ha olika tolkningar och argumentet bygger på att man glider mellan dessa.
 - (a) *Språklig tvetydighet*: ett uttryck betyder olika saker på olika ställen i argumentet.
 - (b) *Trivial vs. kontroversiell*: en premiss är godtagbar givet en svag tolkning men det krävs en starkare tolkning för att argumentet skall gå igenom.
- (4) *Falska dilemman*: när man falskt påstår att vi i ett visst läge bara har vissa alternativ att välja mellan för att få oss att dra en viss slutsats. (man utelämnar alltså vissa alternativ).

Om alternativ:

- (a) *Uttömmande*: en mängd alternativ är uttömmande när den innefattar alla möjligheter. T.ex. {död, levande}.
- (b) *Uteslutande*: ett alternativ (x) utesluter ett annat (y) t.ex. {död, fri}.